lo nunci

FUNDAT L'ANY 1979

40 anys

BUTLLETÍ DEL CENTRE D'AMICS DE REUS

Any XLI - 1r trimestre de 2020 - Núm. 158

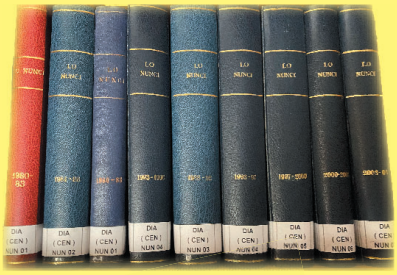

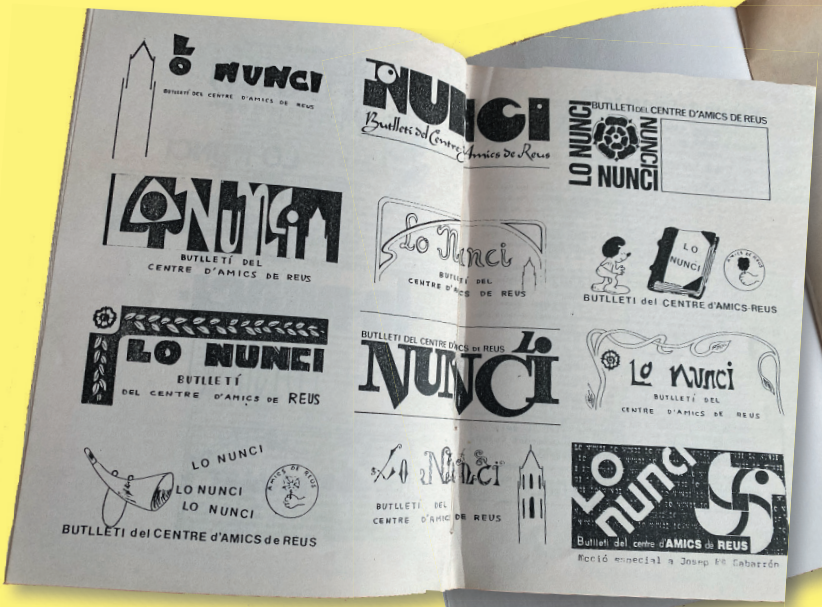

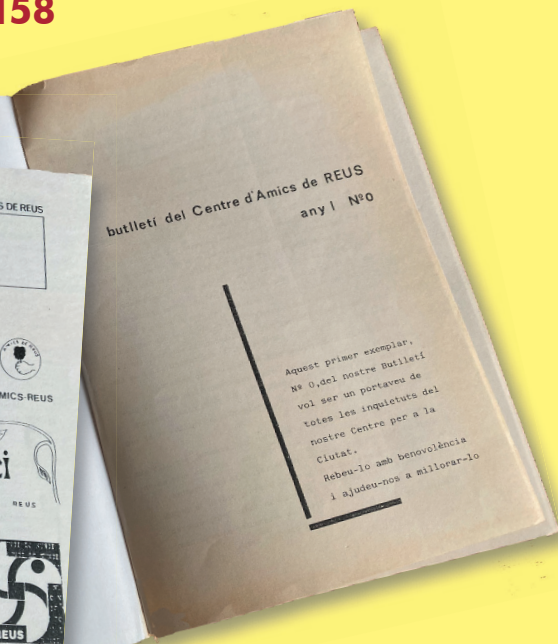
butlletí del Centre d'Amics de REUS
any I Nº0

Aquest primer exemplar, Nº 0,del nostre Butlletí vol ser un portaveu de totes les inquietuts del nostre Centre per a la Ciutat.
Rebeu-lo amb benvolència i ajudeu-nos a millorar-lo

lo nunci
BUTLLETÍ DEL CENTRE D'AMICS DE REUS
director:antoni zaragoza mercadé any I Nº3 REUS- 1980

BENVOLGUTS CONSOCIS I AMICS.

És per a mi un motiu de satisfacció poder dirigir-me a tots vosaltres mitjançant aquesta finestra informativa de la nostra Entitat. Tots sabeu l'inquietud que ens mou per millorar la nostra Ciutat,aquesta és precisament,la tasca que ens hem proposat els que estem dintre del Centre d'Amics de Reus,doncs bé,amb aquesta voluntat i la característica idiosincràcia del reusencs,intentarem "fer Ciutat" amb tots els mitjans que tinguem al nostre abast;sigui,doncs,el nostre Butlletí el més valuós òrga de comunicació de l'entitat vers els socis que la componen. Pretenem,amb això,ressaltar les nostres activitats i també,qualsevol altra cosa que la seva valoració anecdòtica sigui una aportació a la difusió de la cultura Reusenca.

Molts de vosaltres em coneixeu personalment,altres,pot ser,que ocasionalment m'hagin seguit per metjà de les meves col-laboracions a la premsa interessant-me per les nostres coses,altres,també ben segur,no em coneixen de res,doncs bé,amb tota la meva voluntat em permeto fer-vos l'oferiment personal pel què calgui i convingui. El fet de donar-me a conèixer és amb motiu del meu nomenament com a cap de la revista,

lo nunci
BUTLLETI DEL CENTRE D'AMICS DE REUS
Director: pere martorell jareño nº 11 - any III - 4rt. trimestre 1982

El Sr. Ferre,president del Centre,col.locant la insígnia d'or,la primera que s'ofereix, a la MES AMIGA DE REUS,la nostra Patrona la Verge de Misericòrdia,el passat dia 4 d'Octubre.

lo nunci
FUNDAT L'ANY 1979
BUTLLETÍ DEL CENTRE D'AMICS DE REUS
Any XLI - 1r trimestre de 2020 - Núm. 158

Edita:
centre d'AMICS de REUS

Raval Robuster, 36 - Casa Fortuny
43204 **REUS** - Telèfon 977 754 826
www.centredamicsdereus.cat

Direcció:
Joan M. Mallafrè Anguera

Coordinació:
Josep M. Càmara, Joan Ciurana, Xavier Guarque i Amadeu Martí

Correcció:
M. Dolors Valvverdú Torrents

Maquetació i impressió:
QuatreC, impremta digital

D.L. T-66-80

PREU 2 €

L'equip de redacció no es fa responsable de les opinions emeses pels seus col·laboradors, fixos o eventuals. No es mantindrà corres-pondència amb els seus col·laboradors ni es tornaran les cartes. Les col·laboracions per la seva publicació aniran signades (si bé podran sortir amb pseudònim) i identificades amb el nom i domicili. Podrà reproduir-se qualsevol text, sempre que es mencioni el nom de la revista.

Amb la col·laboració de:

AJUNTAMENT DE REUS
Regidoria de Cultura i Joventut

Diputació Tarragona

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

CENTRE D'AMICS DE REUS
està adherit a la
Federació d'Ateneus de Catalunya

SUMARI

- EDITORIAL **3**
- NOVA DIRECCIÓ **4**
- RECORDANT. **5-12**
- PETONS **13**
- TOCA REVISAR REFERÈNCIES. . . . **14-15**
- CALÇOTADA 2020 . . . . . **16-17**
- MARCEL VALLVERDÚ **18-19**
- CONQUESTA D'AMÈRICA PER NOVA CATALUNYA? **20-21**
- UN REUSENC A LA CORT DE CARLOS III **22-24**
- FOTOCAT.CAT **25-26**
- VICTOR HORN (1894-1948). **27-29**
- POESIA "LA MUSSARA". **30-31**

Foto portada: primers exemplars de "Lo Nunci"

Editorial

El trenta de gener d'enguany tancàvem la celebració dels nostres 40 anys com a Entitat. I acabar una celebració per a començar-ne una altra, aquest any 2020 fa 40 anys de la creació del butlletí del Centre d'Amics de Reus "Lo Nunci".

Durant 40 anys hem estat informats de l'activitat del Centre, l'esdevenir del mateix i de curiositats del nostre Reus.

...gràcies per la vostra fidelitat al Centre d'Amics de Reus, sobretot en aquests temps difícils que ens toca viure.

Així hem cregut oportú en aquest número el reproduir articles dels primers temps, que creiem interessants i que sens dubte us agradarà recordar els més antics i conèixer els més novells.

També vull deixar un record a l'Amic Marcel Vallverdú que durant onze anys va dirigir la revista, juntament amb la Maria Josepa Clotet, a ambdós mai hi haurà prou paraules per agrair-los-hi.

Us comunico que a partir d'aquest número, després d'uns trimestres de transició, hem nomenat directora de "Lo Nunci" a Maria Dolors Vallverdú Torrents; Vicepresidenta tercera del Centre i Presidenta del Jurat del Premi de Poesia Francesc Martí Queixalós, a la que desitjo el major dels èxits.

Vull acomiadar-me donant-los les gràcies per la vostra fidelitat al Centre d'Amics de Reus, sobretot en aquests temps difícils que ens toca viure.

Per acabar, ens agradaria que ens féssiu arribar qualsevol idea amb pro del Centre, que us prometo que s'estudiarà i miraríem de fer-ho realitat.

Joan Maria MallafrèAnguera
President del Centre d'Amics de Reus

PRESENTACIÓ

Han passat 40 anys des de l'aparició del primer número de Lo Nunci, on tanta vida i tanta història han reflectit les seves pàgines. El cor de Reus, des de dins i des de fora, ha seguit bategant fort fins assolir aquesta fita.

Una nova etapa s'eixampla de la mà del llegat dels fundadors i de la tasca ingent, sempre encertada de Marcel Vallverdú, traspassat fa poc més d'un any, qui juntament amb la Maria Josepa Clotet, dirigien la revista. Agraeixo la confiança del president Sr. Joan Maria Mallafré de proposar-me'n la direcció. És un repte per mi i espero no decebre'l.

Seran benvingudes totes les col·laboracions que vinguin a enriquir l'única publicació en paper que es fa actualment a la nostra ciutat. Com el seu nom indica voldria que Lo Nunci fos el pols viu de la societat reusenca.

Confio en la fidelitat dels col·laboradors, fonament i base des d'on es projectin espais diversos, com l'espai de la joventut que avança i s'obre pas per no deixar perdre les arrels tot assegurant el futur de les seves aspiracions.

Maria Dolors Vallverdú i Torrents

¿PER QUÈ LI POSEM "LO NUNCI" AL NOSTRE BUTLLETÍ?.

El per què és molt senzill, la historia del nunci és una mica més llarga, pero intentarem explicar-la una mica en aquest poc tros.
A la nostra ciutat: Reus, l'any 1844 i fins el 1868 hi hagué "EL NUNCI" sols n'hi hagué un, i es deia Pere Monsó, reunia totes les condicions adequades per exercir el càrrec, era llcial, honrat, intel-ligent i totes les qualitats neces sàrics, i això sí molt serios, era el que més predominava a la seva persona, mai no reia, portava un vestit de pana de color pansa, la faixa i la gorra musca, sempre anava igual i a l'iverr portava una capa d del mateix teixit i color del vestit. La seva feina era la de quansevol "NUNCI" pregonar a cop de trompeta per cridar l'atenció dels reusencs i que amb atencio l'escoltessin.

El Nunci.

Aquesta era la seva feina, posar al corrent de tot allò d'interès per als habitants de la ciutat; segons la notícia feia un to de veu diferent, seriós si eren decrets: amb cantarella si eren noticies en general.i en acabar deia
Amb al seu to de veu entrava a totes les llars, les notícies que donava eren comentades per totes les famílies; com dèiem;donava a cada notícia la tonalitat adequada, El Centre d'Amics de Reus vol donar la suficient sinceritat amb aquest butlletí trimestral per arribar a ser comentari de tots els socis i fer-los arribar, les nostres notícies, atendre les col-laboracions i assabentar-vos de la marxa del Centre, biblioteca i de tot allò que intentem fer per al bé de la nostra ciutat de REUS.

Us recordem que el proper dimarts,dia 25 d´aquest mes de Març,tenim reunió general de socis.

Article al "Lo Nunci" núm. 0

Pozuelo 3-XII-80

Muy Sr. Mio:

El motivo de mis constantes citas reusinas en la Historia de Aquí, arranca de mi correspondencia epistolar con varios (múltiples) habitantes de esa FIEL, LEAL, LEAL, IMPERIAL, ATENTA, ESFORZADA Y EXCELENTÍSIMA CIUDAD en la cual me han demostrado que (sin una razón científica que yo conozca) el vivir en Reus es indicativo de un acusado SENTIDO del HUMOR que emana en todos sus hijos, incluso en las circunstancias más duras. Y como en nuestra península esto es raro (excepcional, diría mejor) yo rindo así mi homenaje a un pueblo que sabe, ante todo, sonreir.

Reciba un saludo afectuoso de su amigo

Sorgos

P.D. Le ruego me envíe los papeles necesarios para poder ingresar en el CENTRE D'AMICS como socio, lo más pronto posible, Sr. Secretari

Article al "Lo Nunci" núm. 4

BARTRINA, cent anys després

per, Antoni-Maria Vidal i Colominas

El 4 d'Agost, fa cent anys que deixava d'existir al "Cap i Casal", una de les figures més importants de la intel.lectualitat que ha tingut Catalunya, malgrat que tota la seva obra la realitzara en castellà, havent merescut indiscutiblement l'honor de figurar a la Galeria de Catalans il.lustres, al Parc de la Ciutadella a Barcelona, a on està prop de poquissims altres reusencs. Ens referim al filòsof i poeta JOAQUIM MARIA BARTRINA i AIXEMÚS, un dels més preclars fills del nostre estimat poble, doncs encara es publiquen els seus pensaments, que tenen el frescor de tot temps poden molt bé situar-se entre Voltaire i Tagore.

Bartrina, nat a Reus el 26 d'Abril de 1850, a la casa 56 del Raval de Santa Anna -avui hi ha un modern i recent edifici-, on hi manca la placa recordatori de la naixença de Bartrina (que en aquest any centenari, molt bé s'escauria que l'Ajuntament li posés), va anar de menut a l'estudi del senyor Mariner al Raval de Jesús, juntament amb companys que també serien famosos: Martí Folguera, LLuís Quer etz... passant després al col.legi dels Escolapis a Sant Francesc, d'on sorgiren les seves inquietuts literàries i a on s'interessaven plenament per la literatura universal, comprant-se amb els pocs diners que tenien, llibres de versos, comèdies, drames i revistes literàries, que després deixaven a la biblioteca del Centre de Lectura, que habitaven sovint, perquè puguessin gaudir-se'n altres interessats. Verdaderament, aquesta època jovenil marcà a Bartrina, que s'havia iniciat a fer treballs escrits. Tant és així que Andreu de Bofarull, aleshores arxiver de Reus, i l'escriptor Güell i Mercader, al veure la qualitat dels escrits de Bartrina, li donaren escalf i li proporcionaven llocs per a poder publicar-los en lletra impresa destacada, recordant la seva primera gran obra "Páginas de Amor" amb aquella època.

Una excepcional cultura i "mundologia", guanyada hora darrera hora de llegir, acompanyada per idees ben pròpies, feu que les seves exposicions, d'atrevida concepció i progressisme, focin seguides amb interès excepcional pels estudiosos de la seva època que havien ja trencat amb l'esperit del romantecisme i als cercles literaris de fora Reus, anessin coneixent i aprofundint les col.laboracions literàries de Bartrina, que molt copiosament eran recollides per les publicacions reusenques de l'època i les

Article al "Lo Nunci" núm. 2

dels intel.lectuals de Tarragona,Barcelona,Madrid i d´altres indrets de l´Estat Espanyol.

Passats els vint anys,deixa d´ajudar el seu pare al negoci familiar i es dedica totalment a l´estudi i a la literatura i es traslladava sovint a Barcelona a les tertúlies del "Café Suís",on hi havia els també joves modernistes intel.lectuals Tomàs i Salvany,Picó,Collell,Verdaguer, Mateu,Guimerà,Aldavert,Roca i Roca,Ubach,Apel.les Mestres,Riera i Bertran, Llaveria,Vilanova,Pagès de Puig,Vidiella,Domènech i Montaner,Yxart,Oller, Auléstia i el seu entranyable amic d´infància Martí Folguera,altrament amb els ja consagrats Milà i Fontanals,Rubió i Ors,Aguiló,Bofarull,Balaguer,Pons i Galarza,Adolf Blanch etz. Cadascú,feia la seva poesia,estudi o pensament i el recitava després a la colla,que també l´analitzava, criticant-lo de forma constructiva i entre tots s´ajudaven per a publicar-los,recordant d´aquesta època de Bartrina: "Algo", "De omnine escibili", "Epístola", "Meteorología Popular" (inacabada) i "Obras en prosa y en verso-1880", així com les obres de teatre i sarsuela "La Dama de las Camelias" i "El nuevo Tenorio".

Foren molt interessants les conferències que donava a "El Ateneo", que dividiren l´opinió no tan sols dels crítics i dels intel.lectuals, sinó fins i tot del poble que,inadequadament,qualificaren a Bartrina de "ateo",i res més llunyà,ja que fins el moment de la mort recordà les ensenyances catòliques dels seus pares. Van haver-hi algunes de tumultuoses que separen del "Ateneo" al grup dè lliures pensadors que encap çelava Bartrina i aleshores ell i els altres fundaren él "Ateneu lliure de Barcelona" a on sovint Bartrina ocupava la càtedra que el situa el més destacat literari del renaixament Català. Fou una llàstima que es perdessin els textos de les conferències.

Fou una gran pèrdua per a la cultura mundial que morís tant jove, ell que havia tan encertadament,amb molts dels artícles periodístics que tant assíduament publicava,lamentant la mort prematura del seu compatrici el pintor Fortuny i ell,més jove encara,el seguiria pocs anys després. Quina obra ens han deixat per fer!. Pero a l´igual que Fortuny,l´extensa obra realitzada per Bartrina ha quedat per a la posteritat i se´n gaudiran les generacions futures que les van reeditant en castellà o bé traduint-le al francès,al català o a l´anglès i molt sovint,a l´eixecar un full de calendari o al repassar una publicació,surt un pensament fil.losòfic o llegim alguns dels moltíssims sonets de Joaquim Mª Bartrina Aixemús,al que

molt encertat la seva Ciutat va dedicar-li un monument a la Plaça de Catalunya,un carrer i un teatre i en aquest centenari de la seva mort tant se´l recorda,especialment en treballs literaris a les escoles públiques i privades i amb l´edició d´una medalla commemorativa i de vinyetes i esperem que abans de finalitzar l´any amb altres coses,que ell s´ho mereix tot.

Per finalitzar,jo de la seva obra "Del Cap i del Cor", vull recordar aquest pensament seu:

" És molt trist el què ens passa amb els grans homes:
Tots sabem,per a plorar-los,el dia que moren;
però no podem saber,per a alegrar-nos-en,
el dia que neixen "

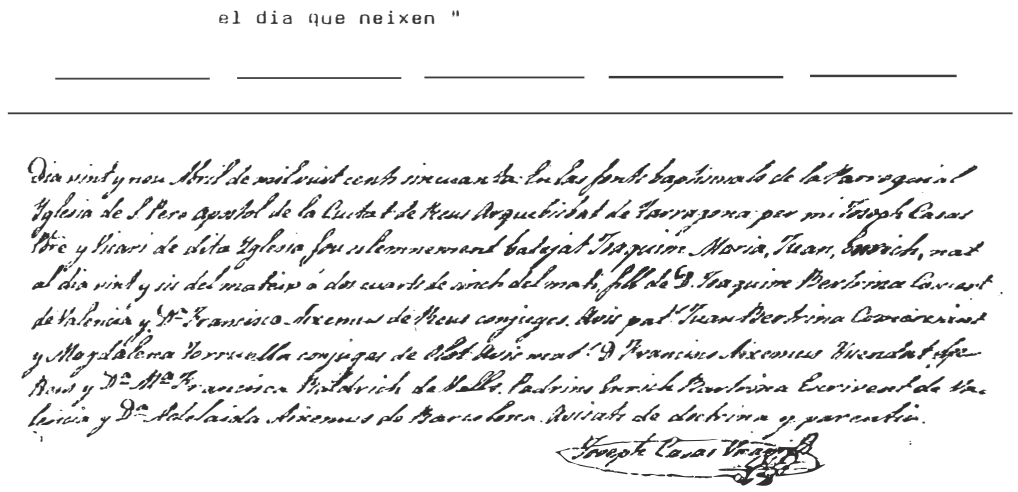
Dia vint y nou Abril de mil vuit cents sincuanta: En las fonts baptismals de la Parroquial Yglesia de S. Pere apostol de la Ciutat de Reus Arquebisbat de Tarragona per mi Joseph Casas Pbre y Vicari de dita Yglesia fou solemnement batejat Joaquim Maria, Juan, Enrich, nat al dia vint y sis del mateix á dos cuarts de sinch del mati, fill de D. Joaquim Bertrina Comerciant de Valencia y Dª Francisca Aixemus de Reus conjuges. Avis pat. Juan Bertrina Comerciant y Magdalena Torruella conjuges de Olot. Avis mat. D. Francisco Aixemus Hisendat de Reus y Dª Mª Francisca Baldrich de Valls. Padrins Enrich Bertrina Escrivent de Valencia y Dª Adelaida Aixemus de Barcelona. Avisats de doctrina y parentiu.
Joseph Casas Vicari

Dia vint y nou Abril de mil vuit cents sincuanta: En las fonts baptismals de la Parroquial Yglesia de S. Pere apostl de la Ciutat de Reus arquebisbat de Tarragona: per mi Josep Casas Pbre. y Vicari de dita Yglesia fou solemnement batejat Joaquim Maria,Juan,Enrich, nat el dia vint y sis del mateix a dos cuarts de sinch del mati, fill de D.Joaquim Bertrina Comerciant de Valencia y Dña.Francisca Aixemus de Reus conjuges. Avis paterns Juan Bartrina Comerciant y Magdalena Torruella de Olot. Avis materns D.Francisco Aixemus Hisendat de Reus y Dña. Mª Francisca Baldrich de Valls. Padrins Enrich Bartrina Escrivent de Valencia y Dña.Adelaida Aixemus de Barcelona.Avisats de doctrina y parentiu. Joseph Casas Vicari.

(per la transcripció emb conservat la mateixa caligrafia)

LAS DE REUS Y LOS DE REUS

Lo millor del mon Europa,
diu tothom, y no s'enganya;
y d'Europa, qui ho estranya,
puig progressa vent en popa,
lo millor deu ser Espanya.
De la rahó no s'allunya
qui d'Espanya la corona
a la Catalunya dóna,
y'l millor de Catalunya
es lo camp de Tarragona.

Del camp dihuen centmil veus
que es la joya entre las bonas
la nostra ciutat de Reus,
y de Reus, dirne tu deus,
que lo millor son las donas.
Ma rahó es clara i no's confon
y per més que't facis creus,
sent lógich tu mateix veus,
que'l millor que hi ha en lo món
ne son les noyes de Reus.
Mes esbelles que una acácia,
d'hermosura sens igual
ne fan més d'una desgrácia
son la bellesa y la grácia
ab chambra y ab devantal.
Sos ulls brillan com diamant,
sas miradas indiscretas
tots los cors ne van robant,
que per això son ganxetas,
perque os enganxan mirant.
Del infern y'l purgatori
penas dóna mirant cruel,
del cel goig si os mira fiel,
que ellas fan passá, es notori,
infern, purgatori y cel.
Sa caballera esblandida,
al aura sembla que crida,
que jugant sos fils anua
y si vos quitan la vida
es que portan tanta cual....
Las acusan molts poetas
de coquetas e indiscretas,
es cert que n'hi ha y no pocas,
qu'a la terra de las cocas
bé n'hi ha d'haver de coquetas.
Una'n conegut felís
que en sis las tenía tiesa
festejant-los sens deslis...,
veijin si era bona pessa .
que era una pessa de sis.
Antes era dols lo mar,
las de Reus dugas vegadas
a Salou vant-se banyar,
y las aiguas, sens tardar...
vétalas-aqui saladas.
Bé estic segur qu'al lloch nou
tanta sal hi van deixar,
¡quedantse'n per xó ella proul
que lo poble al bateijar
li varen posar *Salou*.
Ja vehuen dons, oyents meus
que, passats los Pirineus
com ella no n'hi há al món...,
las de Reus aixís ne sónl
¿que serán doncs los de Reus?

Al fer Deu la grandiosa
obra que enclou l'horitzon,
diu una historia aufenosa
que veijé mirant-se'l mon
qne hi faltava alguna cosa.
Tot pensant se'n feya creus
(que Deu deu ser molt devot)
y al últim digué ab grans veus:
Ja ho tincl Faré un hom de Reus,
y així al mon hi haurá de tot.
Y dit y fet; ab acopis
de materials y de anys,
va fé'ls de Reus, sense danys,
que son la enveija dels propis,
la admiració dels estranys.
De son geni prou se'n sap
per darli'l nom de diví;
y gran, colosal, sens fi,
cáp al cap, y en cap cap cáp
si no es un cap fet aquí
Lo valor que'l seu cor mina,
a un de Reus, es tan macís,
que si acás se determina
d'aná a defendrer París,
als Prussians dará tunyina.
Mes sa vida explicaré
que es piramidal, sens fi,

y sobre ella me extendré
la vetllada aquella en qué
ja no sápiga que di
Sé qn'un mal nom ab xó'm pesco,
donantla, no daléit, xasco;
sols dich que ab suquets m'engresco,
qu'aquí no dóna'l *rom asco*
y tothom menja *romesco*.
A riure no t'anticipis
de nostre gust ab tals mostres,
mira que en los suquets nostres
no s'hi perden los principis
ni al arribar a las postres.
Entre molts suquets y anadas
fa una vida divertida,
fins que arriba de vegadas
qu'al fi li acaban la vida
indigestions o rabiadas.
Y qnan un de Reus se mort
deixantne sols un recort
cubert ab fúnebre vel,
l'ánima arriba a bon port
y se'n vá del llit al cel.
A la porta de cá'ls Deus,
sant Pere,'ls hi diu: ¡Quien viva!
y si diuen: ¡Som de Reus!,
se'ls mira de cap a peus
y al fi diu: De Reus! ¡Arriba!

1, Octubre 1870

JOAQUIM Mª
BARTRINA AIXEMÚS

Article al "Lo Nunci" núm. 2

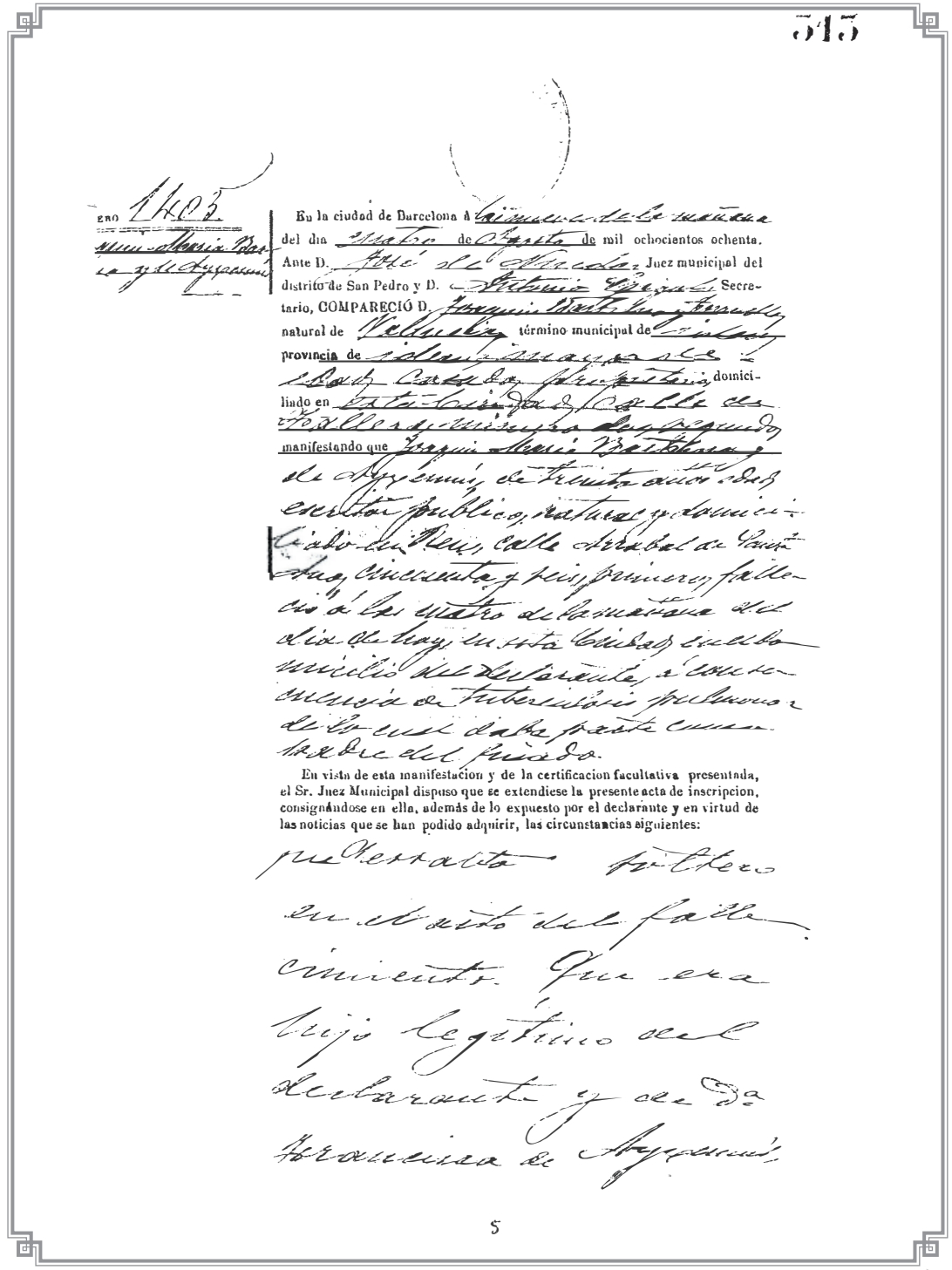

515

Núm. 1403

En la ciudad de Barcelona á cincuenta de la mañana del dia cuatro de Agosto de mil ochocientos ochenta. Ante D. José de Mercadal, Juez municipal del distrito de San Pedro y D. Antonio Espejo, Secretario, COMPARECIÓ D. Joaquin Bartrina y Fernandez natural de Valencia término municipal de Valencia provincia de Valencia y de Barcelona domiciliado en esta ciudad y calle de Hospital número dos segundo manifestando que Joaquin Maria Bartrina de Agustin, de treinta años de edad, escritor público, natural y domiciliado en Reus, calle Arrabal de Santa Ana, cincuenta y seis, primero, falleció á las cuatro de la mañana del dia de hoy, en esta ciudad y en el domicilio del declarante, á consecuencia de tuberculosis pulmonar de la cual dolencia presenta cuerpo sobre el finado.

En vista de esta manifestacion y de la certificacion facultativa presentada, el Sr. Juez Municipal dispuso que se extendiese la presente acta de inscripcion, consignándose en ella, además de lo expuesto por el declarante y en virtud de las noticias que se han podido adquirir, las circunstancias siguientes:

que Teresita Bartrina en el acto del fallecimiento. Que era hija legítima del declarante y de Dª Francisca de Agustin.

5

Article al "Lo Nunci" núm. 2

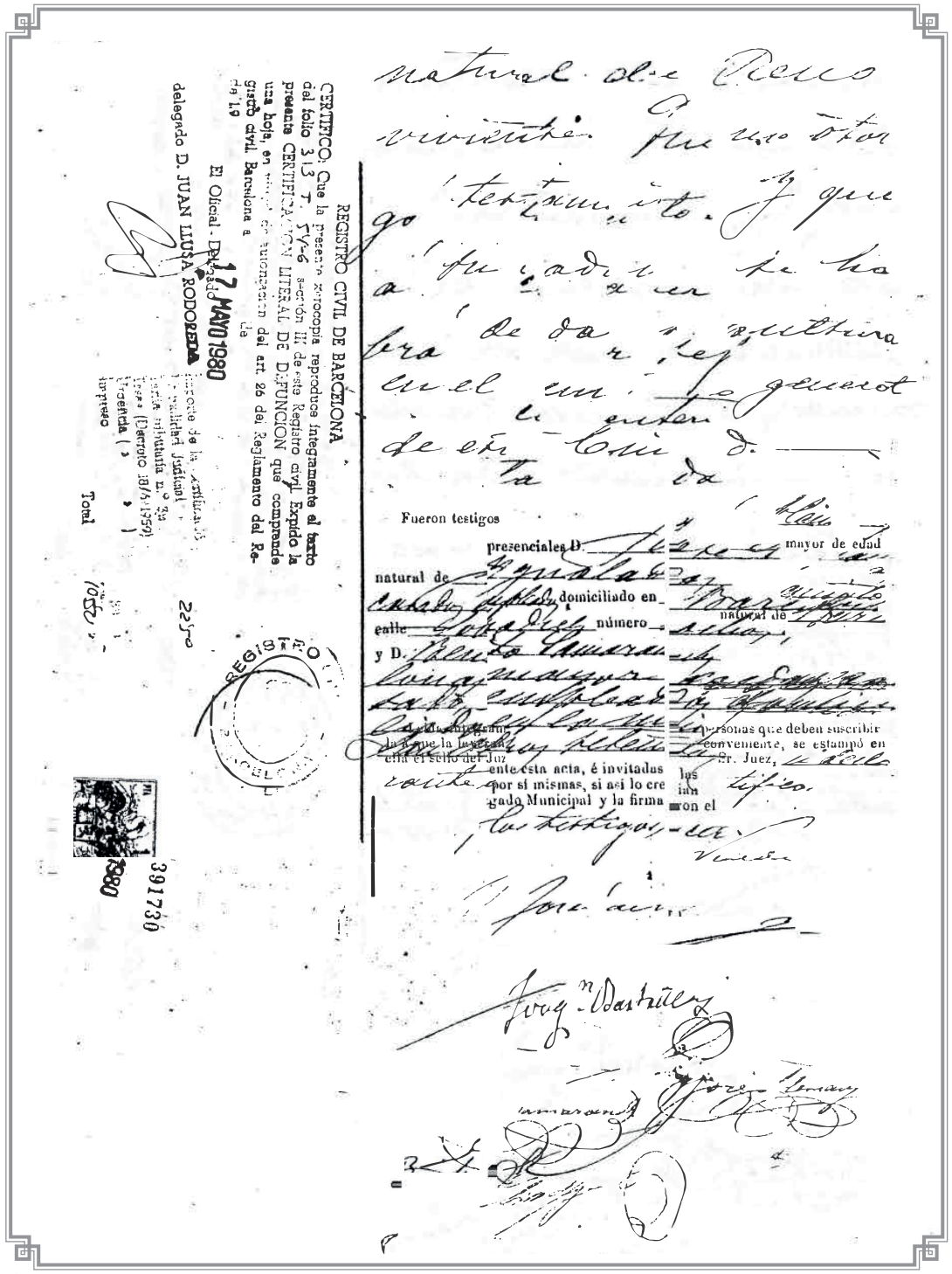
REGISTRO CIVIL DE BARCELONA

CERTIFICO: Que la presente fotocopia reproduce íntegramente el tercero del folio 313 T. 556 sección III de este Registro civil. Expido la presente CERTIFICACION LITERAL DE DEFUNCION que comprende una hoja, en ... de conformidad con el art 26 del Reglamento del Registro civil. Barcelona a ... de ... de 19

El Oficial - Delegado

17 MAYO 1980

delegado D. JUAN LLUSA RODOREDA

Fueron testigos presenciales D. ... mayor de edad natural de ... domiciliado en ... calle ... número ... y D. ... natural de ...

Y no habiendo otros testigos ... personas que deben suscribir la acta, la firman conveniente, se estampó en ella el sello del Juzgado Municipal y la firma ... Sr. Juez, ante esta acta, é invitadas los testigos por sí mismas, si así lo creían ... firmaron el ...

Article al "Lo Nunci" núm. 2

Petons

Diuen que hi ha petons que es donen amb la mirada... però amb una mirada perduda, el petó no saps on va a parar... és clar que hi ha mirades que maten mecaxis!!! Quan sento "La Leyenda del beso" que bonic, un petó perdut, un altre de robat i ara més que mai un petó oblidat o el més habitual el virtual. Els petons poder ser demanats, petons que manen a creure! petons de judes o dolorosos. I els més engrescadors? Els petons inventats... petons de somni. Conec un que va somniar petons i quan es va despertar es passava el dia esperant un petó que mai va arribar. I que em dieu dels prohibits?. Sí aquells petons, de pel·lícules dels anys cinquanta i que la censura o el capellà de la Parròquia de Sant Francesc cobria pudorosament amb un cartró. Aquests sí que eren petons robats. I per acabar aquesta exposició de classes de petons, tot i que en aquest tema, cadascú pot dir la seva, a mi els que em fan més ràbia són els petons al front... o la mà com donàvem als capellans quan érem petits. Un petó a la galta! Això és maco...i que les galtes canviïn de color i les orelles s'encenguin. Vinga, per avui ja està bé de petons que van molt cars.

Josep Risueño

14 de setembre del 2020

FORN DE PA · PASTISSERIA
HUGUET
ELABORACIÓ PRÒPIA
c/ Lepant, 28 - Tel. 977 33 33 45 - 43202 REUS
c/ Alcalde Joan Bertran, 5 - Tel. 977 33 06 94 - 43202 REUS

Toca revisar referències

Sense cap ànim de ser pessimista, però si des de la frustració, del desengany, del cansament, des del qüestionament de fins on tenen valor els drets, les decisions, els convenciments… els vots, vull fer un acte d'anàlisi per mirar d'esbrinar què m'espera i quins camins he de seguir per ser més positiu amb mi mateix d'acord amb els paràmetres que em marquen i de la realitat que em toca viure.

vull fer un acte d'anàlisi per mirar d'esbrinar què m'espera i quins camins he de seguir

La política, es vulgui reconèixer o no, ho impregna i condiciona tot. Sempre es fa política, a vegades encara que no ho sembli i, en aquest sentit, fa més de deu anys que hem anat des de la més sentida il·lusió fins al més indignant desengany, passant per l'impagable moment del 2017 en què molts vam creure que havíem votat i aconseguit alguna cosa. A molts se'ns van anegar els ulls de llàgrimes, potser per molts les últimes que besen en aquest aspecte, perquè molts ja comencen a dubtar que en els anys que els hi puguin quedar puguin tornar a sentir les mateixes sensacions… I més amb l'experiència ja viscuda.

Tot sembla indicar que poc, o gens, variaran les coses respecte a la relació Estat - Catalunya. Els anhels, les raons, les urnes, les majories absolutes al Parlament, el diàleg, ja es veu fins on poden arribar entre dues parts antagòniques en els seus plantejaments polítics i, fins i tot, culturals, que només han deixat amenaces, querelles, judicis, presó, exili, pel vist, després d'utilitzar la justícia per ràbia i venjança per haver gosat parlar i intentar fer el que, des del poder establert, s'havia prohibit parlar i fer, obviant la demanda de més de dos milions i mig de ciutadans.

I, en conseqüència, ens haurem de fer a la idea que persistiran els desequilibris econòmics i fiscals en què Catalunya n'és un dels principals damnificats -potser atenent el context general, el principal- i que el dèficit fiscal històric i estructural quedarà enquistat vés a saber fins quan.

Tanmateix, també seguirà la repressió des de tots els fronts estatals enfront de qualsevol intent per corregir-los, o per ser reconeguts els trets diferencials culturals, començant per la llengua, malgrat estar estipulada la seva protecció i respecte en el punt 3, de l'art.3., de la Constitución Española.

Amb tot això present, resulta inviable somiar amb qualsevol projecte en comú, des del sentiment, perquè per obligació i imposició ja hi ha tot el poder i la força.

Com espanyols, segons diu el DNI, ens

també seguirà la repressió des de tots els fronts estatals enfront de qualsevol intent per corregir-los, o per ser reconeguts els trets diferencials culturals, començant per la llengua

Toca revisar referències

hi haurem d'acostumar. De la mateixa manera que, com europeus, haurem d'acceptar la realitat d'una U.E. que ja es veu fins on arriba. Que prima l'economia i deixa pendent la seva estructura política pròpia… Que segueix a mig fer.

Que comporta com es poden incomplir les seves resolucions. O perquè suggerir actuacions si després cada Estat pot fer el que li interessa.

La seva inhibició enfront del vergonyós judici de tot un "Procés", que la mateixa Euronews destaca com un dels deu esdeveniments més importants de la dècada, ens ha de tancar el cercle que per molts es va obrir amb l'euro.

O sigui que, una vegada assumit que, si bé el peu que ens immobilitza no pot prémer tant com per destruir-nos, nosaltres tampoc tenim la força necessària per desempallegar-nos-en, potser ha arribat el moment de revisar les referències polítiques personals, això sí, sense deixar d'estar ben amatents, com sempre hem estat, a qualsevol indici d'alguna proposta que pugui fer pensar, o dubtar, a la ciutadania que ha situat la majoria catalanista (la dreta catalana, del Jordi Pujol i CIU) en l'independentisme (que va des del final de CIU, i la conversió del mateix Jordi Pujol, i també del seu successor, Artur Mas -per encapçalar políticament la deriva del carrer-, fins a la decidida de Carles Puigdemont) que, si bé no es pot certificar científicament que, junt amb els altres partits amb aquest objectiu, representa aquella majoria, sí que, malgrat tot, té prou gruix per a tenir-se en compte.

I, en el proper número, parlarem de l'altre tema que ens ocupa i preocupa, el Covid-19. Hi ha temps.

Xavier Guarque Morelló

Calçotada 2020

Un any més el Centre d'amics de Reus organitza la típica calçotada que és tan ben acollida pels nostres socis.

El Febrer és un mes molt adient per menjars calçots i per tant així ho vàrem fer. Sortim de Reus al voltant de les 9 del matí, es tracta d'aprofitar bé el dia, no solament menjant calçots sinó per gaudir d'un indret amb molta història com és el Monestir de Santes Creus. En arribar ens espera una guia per fer un interessant recorregut pel seu interior.

El Monestir fou fundat el 1160 a la riba del riu Gaià i va tenir el seu moment de més esplendor als segles XIII i XIV gràcies als reis Pere el Gran i Jaume II el Just i la seva muller Blanca D'Anjou, ells van esdevenir protectors i mecenes; les seves restes reposen aquí en dos mausoleus gòtics al costat de l'altar major. El Claustre del segle XIV és d'estil gòtic català, remarcable per la qualitat artística dels capitells.

En finalitzar la visita ens dirigim al bus per apropar-nos a la vila de Vila-rodona; el dia ens acompanya amb un sol esplèndid … Visitem el Columbari romà del segle II dC. Es tracta d'un edifici funerari de planta quadrada; al seu interior trobem sis nínxols en forma semicircular, on es dipositaven les urnes amb les cendres dels difunts.

No menys important és la Cooperativa Vitícola situada a l'entrada de la vila, edificació modernista de l'any 1919, obre de

Els participants a la Calçotada 2020

Calçotada 2020

Visita al Columbari romà de Vila-rodona

l'arquitecte Cèsar Martinell, en aquest Celler vam gaudir d'una visita comentada que ens va permetre entendre amb rapidesa com elaboren els diferents vins i licors.

I amb un matí tan ben aprofitat ha arribat l'hora de fer camí cap a Prenafeta per poder degustar l'esperada "calçotada". És el tercer any que repetim Restaurant, i que significa això?, doncs és fàcil d'entendre, vol dir que ho fan molt bé i que ens agrada el tracte que tenen en vers nosaltres. L'àpat es fa molt agradable i en bona entesa per part de tots, estem tan bé que la sobretaula s'allarga, jo crec que és un bon senyal.

Un cop al bus i després de passar un dia molt agradable i gaudint de la companya de tots els socis assistents, agafem carretera per retornar al nostre destí, i ens acomiadem desitjant que l'any vinent podem tornar-nos a trobar per gaudir d'una nova "calçotada".

Margarita Jardí

Marcel Vallverdú

Diuen que a les bones persones no se les oblida mai, per això no marxen mai, i pel que a mi em toca penso que és així.

La vida dóna molts tombs i el meu interès per la meva ciutat i la seva història, em va portar a apropar-me al Centre d'Amics de Reus com a sòcia. Allí entre altres amics que vaig fer, vaig conèixer el Marcel, un home seriós, intel·ligent, educat i elegant.

Vaig veure que donava un gran valor a l'amistat. Una persona molt positiva, generosa de paraules i de fets, sempre deia que valia més sumar que restar. En aquella època ell era el director de la revista del Centre "Lo Nunci".

La seva activitat social, els seus coneixements de vida, el seu compromís i enamorament amb Reus i la seva gent, i sobretot amb la revista, que va formar part de la seva vida fins als últims temps, li donaven un caire especial. Gran lector (mentre la vista li va permetre), expert i entès en pintura, tenia una molt bona col·lecció de quadres. Viatger per tot el món, mostrava curiositat i respecte per

el seu compromís i enamorament amb Reus i la seva gent, i sobretot amb la revista, que va formar part de la seva vida fins els últims temps, li donaven un caire especial

entorns nous i havia visitat molts països. El seu comportament seriós però a la vegada amable i respectuós em va cridar l'atenció des del primer moment.

Un dia al cap de poc temps de conèixe'l, em va demanar si podia entrar a la redacció de la revista per ajudar-lo en la feina que comportava aquest càrrec. Càrrec que per cert, ell es prenia molt seriosament. Llegia i rellegia tots els articles, buscava les gràfiques i fotografies que hi fossin adients, comprovava les dades, parlava amb l'editor, el Sr. Bota, contactava amb els col·laboradors exposant-los les seves idees però respectant sempre l'opinió de l'autor de l'article. Per fer-ho amb l'excel·lència a què ell aspirava i la revista mereixia, tot això li

Marcel Vallverdú

representava un temps important i segons ell li calia algú que l'ajudes, i jo hi vaig accedir, també com una manera més d'integrar-me i col·laborar en el Centre.

Recordo les visites que fèiem de tant en tant amb alguns amics seus i col·laboradors de la revista com el Dr. Gras o en Ramon Amigó. En les converses que teníem destacava el seu caràcter sensible, li sortia la nostàlgia d'altres temps viscuts i de fets que no oblidava gràcies a la seva prodigiosa memòria. Parlaven d'història i temes passats, però tan vius i intensos que a mi m'encantava presenciar i participar d'aquelles tertúlies de savis, com jo les anomenava.

El seu interès per fer les coses el millor possible, el seu caràcter dolç però ferm i les moltes hores que vam passar junts van fer que ens coneguéssim molt més. Al costat del Marcel m'he sentit molt valorada com a persona, com a dona i com a mare, i això em va anar acostant a ell cada cop d'una manera més intensa i m'ha permès a entendre la vida des d'una perspectiva diferent, i el més important, a estimar-lo molt.

La meva satisfacció és ara poder enaltir la seva bondat com també la seva estima i ratificar que certament les bones persones no marxen mai perquè viuen sempre al cor i en els records dels quals hem tingut la sort de coincidir en part d'aquest camí que és el viure.

Maria Josepa

AL MEU COMPANY

En el teu rostre, company,
'hi havia un gest de tristesa,
com si el temps et fes feresa,
com si et pesessin els anys.

Ben poc sé dels teus afanys
mes, deixa'm glossar la imatge
que el teu llarg pelegrinatge
m'ha anat, poc a poc, creant.

Tu erets com una vella alzina
sorgida enmig l'horitzó;
(qui sap si just a trenc d'alba
o un capvespre torbador.)

Alta, frondosa i arcaica,
tan ferma com tot un bosc;
dura escorça amb mil clivelles
fruit de tragèdia i records…

Estols d'aus hi feien estada,
car saben que molts n'hi hauran
d'arbres més bells i més joves,
però que cap sopluja tant…

Oasi de pau, ombra fresca,
a qui puc cantar els meus planys,
a qui llenço el meu poema,
a qui admiro tant i tant…!

Per què t'angoixes, company?
Si et vull així, com l'alzina,
ple de valors i experiència,
molt més enllà de la ciència,
del mot en va i la mentida.

I no em doldria ser arbre
enmig del bosc de la vida
que hagués nascut a prop teu;
i que tes branques tan belles,
tot inclinant-se més,
entrellacessin les meves
i no em deixessis mai més.

Conquesta d'Amèrica per Nova Catalunya?

La conquesta d'Amèrica sona llunyana en el temps, però tan propera en el territori i oblidada. Les àrees Aragoneses i de Catalunya la Nova (Lleida i Tarragona) o Nova Catalunya eren anomenades Extremadura. Conqueridors extremenys.

Ferran el Catòlic en morir Isabel, en anar a visitar Castella, no li volien donar cavalls de refresc o queviures. Ja que li deien "Catalanote". Aquest va emmalaltir i li van recomanar anar a un territori on fes calor, i casualment acaba a Trujillo, d'on surten els conqueridors d'Amèrica.

Potser els conqueridors importants amb els cognoms adulterats al castellà?

Un clar exemple amb Cortès i Pizarro de la família Aguiló, no dels Aguilar o la dona de Cortès assassinada per aquest. Catalina Juarez Marcayda sona massa a Catalina Xuarez Macaya.

La mateixa amant de Colom es deia Enriquez, igual que la mare de Ferran el Catòlic la qual vivia a Tarragona.

La mateixa amant de Colom es deia Enriquez, igual que la mare de Ferran el Catòlic la qual vivia a Tarragona.

També és interessant el fet que quan els Reis Catòlics reben a Cristòfor Colom al monestir dels Jerònims de Badalona, en el qual va existir un mausoleu dedicat a Margarida de Prades i el seu fill Joan Jeroni de Vilaragut. Potser eren parents de Colom? Això explicaria el fet que deia ser de terra vermella (potser Prades) i les dues fonts bessones una a Prades i l'altra a Presència (Extremadura) que representen l'esfera terrestre.

Topònims com Pavia la universitat on va estudiar Cristòfor Colom apareixen a l'Urgell o la Ràpida monestir on es va refugiar uns anys torna a aparèixer a la mateixa zona o prop de Delta.

El riu Guadalupe és un afluent de l'Ebre per la vessant Aragonesa.

Repassem alguns dels primers conqueridors, missioners i indians:

Miquel Ballester (Tarragona 1436 / La hispañola 1516) Militar i navegant, va acompanyar a Colom en el seu segon viatge. Aquest va ser alcaid de la fortalesa de la Concepció. Amic i persona de confiança del descobridor. Va ser tutor de Diego Colom fill de l'almirall. També va ser el primer conreador de canya de sucre inventant-ne enginys. Possiblement Colom i Ballester van ser a Amèrica 10 anys abans, això explicaria que Colom vengués el projecte a diferents reis i Ballester sabés que cultivar, on i com.

Ramon Pane (?Urgell? ?1494?) Va ser el primer etnòleg, ja que va estudiar la vida dels indis. Va sortir del convent dels Jerònims de Badalona (d'on sobre el 1700 tinc constància de monjos de Reus, al mateix temps sobre final del 1700 tenim les xocolates Macaya de Reus. Eren gairebé tan antics com els Jolonch que es considera la fàbrica més antiga del món a Agramunt). En el segon viatge de Cristòfor Colom.

Joan d'Agramunt (Agramunt 1511?, Urgell) Pacta amb Ferran el Catòlic en el 1511 l'exploració de Terra Nova. Una

Conquesta d'Amèrica per Nova Catalunya?

cosa que es talla en morir Isabel la Catòlica i deixar dit que només els Castellans podien comerciar amb Amèrica.

Joan de Grau i Ribó (Toloriu, Alt Urgell ?1519-1521?) Baró que va acompanyar a Hernán Cortés en la conquesta Tenochtitlan, es va casar amb una de les filles de Moctezuna. Donant origen a un possible tresor de Moctezuna al Pirineu.

Miguel Aragonès (Guissona 1570?) Missioner jesuïta assassinat prop de Brasil el 1570 per pirates.

Pere Claver (Verdú 1581 / Cartagena d'Índies) També conegut com l'apòstol dels negres. Descendeix dels Colom de Verdú com apunta l'historiador colombista Carreres Valls (Mas de Valls, Reus). Els Prim també descendeixen d'allà, tenen una casa. Apareix un Ballester quan va camí de Colòmbia pel que vaig poder llegir.

Anton i Pròsper Company (Alcover 1618?) Dos germans que es desconeix més referències, van ser rics indians que van construir dues cases el 1618. El cognom "Company" és interessant. Per la proximitat de la llegenda de Colom a Capafonts /Mont-ral (Monreal Canada) dóna una pista de ser més certa. El nom Ballester apareix des de principis de poble.

Francesc Canals i Gassio (Reus 1638 / Mèxic 1694) Militar i cònsol, va portar el culte de la Guadalupe a Reus, culte que va ser doble quan la dona mexicana de Prim també la va portar. I tot aquest culte en una capella de Misericòrdia.

Marià Badia (Reus 1686 / Cocharcas, Perú 1766) Missioner franciscà observant de l'escola d'Escornalbou.

Ramon Farre
especialista en simbologia y historia local.

Un reusenc a la cort de Carlos III

A la vida res no es casualitat, llegeixes llibres, diaris, escoltes música… i van sorgint idees, i trobes motius d'estudi, i pensant, rumiant amb tot el que has llegit, escoltat, estudiat, arribes a conclusions a les quals mai no hauries arribat, com pot ser el fet que puguis relacionar Reus amb el bressol del jazz.

Tot aquest pròleg ve motivat pel fet que un dia vaig llegir en un diari digital que, a les acaballes del segle XVIII, entre els catalans que emigraren a Cuba hi havia un fill de Reus que hi va arribar a governar i al costat d'altres reusencs va exercir una influència notable en territoris del Golf de Mèxic, concretament a Louisiana.

El fil de la història es el següent: al febrer de 1778 el rei Carlos III va signar el decret de llibertat de comerç amb les colònies espanyoles d'Amèrica, posant fi, definitivament, al monopoli castellà que, Sevilla, primer, i Cádiz, després, havien exercit durant 274 anys.

Això que segons la historiografía espanyola era per beneficiar el comerç català, realment era part del paquet de reformes econòmiques, impulsades pel ministre Squillace -per cert, gens popular- per tal de rescatar la monarquia espanyola de la seva enèsima fallida, i obtenir així la condonació del setanta per cent del deute acumulat pel tresor hispànic. La llibertat catalana seria només la conseqüència de la tragèdia castellana

A partir d'aquest fet, va sorgir un corrent emigratori català dirigit, principalment, cap a l'Argentina i Uruguai i l'illa de Cuba. En deu anys van emigrar a Cuba uns 8.000 catalans, bàsicament homes, o sigui, al voltant de l'u per cent del Principat, i, per tant, un nombre només testimonial, però que econòmicament, culturalment i socialment va tenir un paper molt destacat. Aquests catalans que se'n van anar a Cuba no tan sols van impulsar l'aparell comercial de les seves destinacions, principalment a l'Havana, Santiago i Matanzas, sinó que haurien de ser, també, pioners d'un camí d'intercanvi dels productes cubans que portarien a Catalunya projectes econòmics, idees polítiques i ritmes musicals.

Això va significar l'oportunitat americana: La Catalunya de finals del set-cents i principis del vuit-cents, era novament un país poblat i en conjunt havia recuperat bona part del teixit industrial i de l'aparell agrari, però era un país de misèria, perquè les pròsperes vies comer-

Un reusenc a la cort de Carlos III

cials amb Anglaterra i els Països Baixos, anteriors a la Guerra de Successió, havien estat clausurades pel règim borbònic i substituïdes per raquítics mercats peninsulars, pel fet que el decret exercí de vàlvula que obria la porta a uns mercats que feia segles que estaven prohibits.

Les fonts documentals diuen que aquells primers catalans que se'n van anar a Cuba eren, bàsicament, petits comerciants que emigraven a colònies a "posar botiga", que no era altra cosa que crear cases de comerç, tot important matèries tèxtils de Barcelona i alcohols de Reus i exportant cotó, sucre, cafè i tabacs de Cuba. Segons el Archivo General de In-

dias, la majoria procedia de les comarques costaneres, de Canet, Mataró, Barcelona, Sitges, Vilanova i la Geltrú, Torredembarra, Tarragona i de Reus.

També, indirectament, les mateixes fonts revelen l'existència d'aliances comercials entre botiguers catalans a Cuba que resultarien molt beneficioses.

Així mateix, els primers catalans que se'n van anar a Cuba crearen petites societats de caràcter cultural i recreatiu i que anomenaren "de naturales de Cataluña" i que de vegades també actuaren com a centres de negoci. Amb el temps, no gaire, aquestes petites societats van transformar-se en importants centres de cultura i negocis, amb funcions de prevenció i protecció.

Aquella primera emigració catalana a Cuba es produïa poc després que la colònia francesa de Louisiana passés a mans espanyoles. A partir d'aquest fet, el comerç naval entre l'Havana i Nova Orleans es va intensificar i les fonts documentals revelen una notable presència de patrons menorquins.

Tanmateix, l'establiment de catalans al bressol del jazz arribaria de la mà del tercer governador hispànic de Louisiana: Esteve Rodriguez Miró, també conegut com Esteve Miró, nascut a Reus el 1744 i primera autoritat colonial entre 1782 i 1790.

Esteve Miró el 1760 va ingressar a l'exèrcit com a cadet, va ser destinat vuit anys a Mèxic com ajudant de camp, i va tornar a Espanya com a lloctinent. El 1778 va ser destinat a Louisiana com a tinent coronel i segon del governador Bernardo de Gálvez

En la lluita contra la Gran Bretanya durant la guerra de la Independència dels Estats Units, Miró va acompanyar Gálvez a la campanya del Mississipi i participà en la conquesta de Mobile i Pensacola. Nomenat coronel el 1781, Gálvez el va deixar com a governador en funcions de Louisiana. Acabada la guerra va ser confirmat com a governador.

El març de 1788 es va produir un gran incendi a Nova Orleans que va des-

Un reusenc a la cort de Carlos III

truir un vuitanta per cent dels edificis de la ciutat. Miró va reaccionar ràpidament tot proporcionant allotjaments provisionals i planificant la reconstrucció de l'emblemàtic Barri Francès.

Durant el mandat de Miró, es van establir al delta del Mississipi uns 1000 catalans, la majoría procedent de Reus i del seu entorn. La colònia en total

va passar de 7500 a 50000 habitants i va afavorir la integració d'angloparlants i d'un grup notable de catalans.

L'any 1790 Miró va tornar a Espanya, pero el nucli català s'hi va quedar parant botiga i fent calaix. Així, l'any 1806, dos catalans que havien creat una petita aliança comercial a l'Havana fundaren l'empresa Juncadella & Font Store a Bourbon Street, el principal eix viari de Nova Orleans, actualment al Barri Francès. La casa Juncadella & Font Store no hauria, probablement, tingut un lloc destacat de no ser per una curiosa història que explica la relació catalana no només amb Cuba sinó també amb Louisiana i, ves per on, també amb la participació de Reus.

L'any 1820, amb la mort de Juncadella, la seva vídua i el seu soci, Font, van cedir el negoci a uns nebots de la primera, els germans Aleix, nascuts a Reus i comerciants a l'Havana, que van transformar el magatzem primer en una sabatería, després en una botiga de queviures i, finalment, en el local The Aleix's Coffee House, establiment de referència a la ciutat.

Els germans Aleix van contractar un barman barceloní, Gaietà Ferrer, que treballava al bar de la French Opera House, on es va fer famós per la seva preparació de l'absenta al estil francés.

L'any 1874 Ferrer va assumir l'arrendament del local, que va anomenar The Absinthe Room i més endavant The Old Absinthe House, un lloc de culte considerat al seu torn com un dels bressols del jazz.

Vet ací com podem relacionar Reus amb New Orleans, a partir d'un governadoir hispà, però reusenc de naixement, que va reconstruir una ciutat i va animar uns comerciants, també reusencs, a habitar, reconstruir i edificar un local emblematic on va néixer el jazz.

Josep M. Rull Bartomeu

L'activitat del 1r trimestre

Aquest 1r trimestre del 2020 el nostre col·lectiu ha realitzat tot un seguit d'activitats que ara us volem presentar en format breu.

Exposicions.- Al gener i al febrer, respectivament, un recull de fotografies fetes pel nostre Col·lectiu en el ***CANICRÒS DE REUS – I MEMORIAL ALBA CHACÓN***, celebrat el trimestre anterior, van ser exposades a la Biblioteca Xavier Amorós i Pere Anguera. Una mostra més del nostre suport a aquest esdeveniment.

Sortides fotogràfiques.- El 20/01 el nostre destí fotogràfic va ser Guimerà, a la comarca de l'Urgell om vàrem fotografiar detalls, arquitectura i carrers d'aquest poble declarat bé cultural d'interès nacional. El 22/02, ens vàrem desplaçar fins a Miravet i el seu entorn on vàrem poder fotografiar aspectes rurals i l'inici de la floració dels arbres fruiters, especialment els cirerers.

Dues temàtiques ben definides que van posar a prova l'enginy i la sensibilitat fotogràfica dels participants en àmbits clarament tan diferenciats.

Guardons.- Al Centre Cívic Llevant, el 6/03 vam assistir l'acte d'inauguració de l'exposició del 8è concurs de

fotografia de SETMANA SANTA DE REUS. El jurat va reconèixer amb el 2n premi a Francesc Martí, i el tercer premi a Cesc Escoda, ambdós membres del Col·lectiu FOTOCAT.CAT.

Participacions.- El nostre Col·lectiu fotogràfic, el 15/02, va participar a l'Assemblea anual de la Federació Catalana de Fotografia (FCF) que, enguany, es va celebrar al CIMIR del Mas Iglesias de

L'activitat del 1r trimestre

Reus. Durant l'acte, el President de la FCF i el Regidor de l'Ajuntament de Reus van signar un conveni de cessió en comodat, de moment d'unes 2.000 fotografies, de la fototeca de la FCF per a la seva preservació, catalogació i divulgació.

El 29/02, en el mateix recinte del CIMIR, FOTOCAT.CAT va participar en l'acte d'inauguració del que ha de ser el Centre d'exposicions FIAP (Federation Internationale de l'Art Photographique) a Reus, celebrant la designació de Josep M. Casanoves Dolcet com a Director del Centre. Li donem l'enhorabona per l'elecció i li desitgem els millors encerts en aquesta important tasca.

Cesc Escoda

Victor Horn (1894-1948)

A la imatge, Victor Horn amb l'uniforme de la "Legión Cóndor", gorra isabelina i les tres estrelles que confirmen el rang de coronel. Es poden observar diverses medalles: ferit de guerra durant la I Guerra Mundial, creu de ferro de segona classe i altres condecoracions ofertes a militars alemanys que van participar a la guerra civil espanyola.

Militar, comercial, espia i fotògraf alemany. Un personatge sinistre i fosc, poc conegut a la ciutat de Reus però que va deixar petjada en el record de molt gent i moltes incògnites sobre la seva vida.

Victor Horn va néixer a Berlín l'any 1894 i va lluitar a la I guerra mundial, segurament com a pilot de l'exèrcit imperial d'Alemanya. Un cop acabada la guerra, cap el 1922 o 1923 arribà a Reus com a gerent d'una empresa d'exportació de fruits secs i farà d'enllaç entre Berlín i el municipi català.

En Victor era un home elegant, alt, educat, molt sever i disciplinat. El 1926 es casà amb Charlotte Bohmke, una ballarina de ballet, potser del famós circ Kröne. Es convertí en un amant de la fotografia i a la ciutat reusenca va realitzar moltes fotografies de la vida quotidiana de la gent, especialment de treballadors de l'empresa de fruits secs. Seria per aquesta època que es va afiliar al partit nacional-socialista de Hitler, però es desconeix l'any. Poc abans de començar la guerra civil espanyola el 1936, marxà amb la seva dona cap Alemanya i se sap (per les seves fotografies) que hi Aera als Jocs Olímpics de Berlin l'agost de 1936, tot i que tornà el febrer de 1937, desembarcant a Ferrol i unint-se al bàndol revoltat.

En acabar el conflicte retornà a Reus i és fama el seu comportament nazi. Passejava pels carrers amb polaines i amb l'uniforme de la SS, participava a les desfilades militars plantat dalt de la tribuna i feia de "representant" del partit nacional-socialista alemany a Tarragona fins el final de la II guerra mundial. Moltes persones de Reus coincideixen a atribuir a Victor Horn la responsabilitat dels bombardeigs que va patir la ciutat, acusant-lo de ser el cap d'una quadrilla de la "Legión Cóndor". Tot i això, encara no queda clara la seva tasca durant la guerra.

Sembla ser que va ser ell mateix qui va confessar la seva participació en els bombardejos, però potser ho va dir amb ironia o supèrbia, ja que els pocs testimonis que hi eren es van quedar ensopits, inclòs van pensar que es tractava d'un acudit. Va succeir a l'oficina de la Rama, a l'entresòl de la casa del raval Santa Anna cantonera amb la plaça Prim, damunt de l'actual Farmàcia. Era una oficina que es dedicava a controlar la producció i el comerç de les avellanes i ametlles. Allà hi havia unes persones esperant uns papers i Victor Horn hi acudia com a membre de l'empresa Hijos de Miguel Alimbau Minguell, S.A quan de sobte va comentar:

-I jo també et devia fer córrer a tu, oi, Maria?

Aquelles persones no van entendre res i davant la seva cara d'estranyesa, el Victor ho va aclarir amb una veu de confiança: -Corríeu quan jo venia amb l'avió.

Victor Horn (1894-1948)

Aquí va acabar la conversa i les tres persones que van sentir les paraules del Horn van marxar, espaordides pels estralls de la recent ocupació militar, doncs la situació hauria de succeir poc després d'acabada la guerra civil. A banda d'això, parlava el català molt endreçat i fins i tot sabia paraulotes.

En una altre ocasió, en un dels cafés que hi havia a la plaça Hèrcules, va dir: Me hubiese gustado ver un cartel que dijera que aquí existió una ciudad llamada Reus". Així ho recorda Ramón Ferran al llibre "Viure sota les bombes. Els bombardeigs a Reus 1937-1939":

"Aquí a Reus venien a bombardejar perquè el tio aquest, el Horn, o com se digués, era el jefe de la quadrilla del Còndor aquesta, que venia a bombardejar Reus. I ell coneixia Reus. I el meu pare deia que en una reunió que hi era aquest senyor va dir:- M'Haguera agradat arribar i veure un cartell que digués `aquí existió una ciudad llamada Reus` (això després de la guerra). El meu pare deia: - És un cabró, aquest tio-. Jo, abans de la guerra, el veia que venia a passejar amb els gossos, per aquí. I després de la guerra ja anava amb polaines i anava molt disfressat de la SS. Aquest era un alemany que quan hi havia un desfile després de la guerra, ell anava amb aquell gorro, plantat dalt a la tribuna.

El testimoni més important de la seva existència es la seva tasca com a fotògraf, realitzant més de 3000 fotografies sobre Reus durant els anys 30, l'Alemanya nazi, la guerra civil i la postguerra al Camp de Tarragona. Moltes d'aquestes fotografies es poden trobar al llibre "Amb un altre objectiu: Victor Horn, un fotògraf alemany a la Guerra Civil". Tot i això, algunes de les imatges que hi surten en aquest llibre no son totes seves, potser corresponen a l'Ernesto Hablutzel, encara això no es digui enlloc. Aquest senyor era suís i parlava moltes llengües, malgrat viure llargs anys a Catalunya, mai es va interessar pel català.

Existeixen anècdotes com que tenia una minyona castellana que es deia Casilda o que la seva dona (Charlotte Bohmke) era més ben coneguda a Reus com la senyora Carlota. També hi ha testimonis que expliquen que hi havia un indigent que passava cada dia pel mateix carrer i demanava diners. Un dia, des del seu balcó, li va llençar una galleda plena d'aigua. Un altre testimoni recorda que era amb uns

Victor Horn i la seva dona, Charlotte Bohmke, a la platja de Tarragona abans de tornar a Alemanya el 1936.

amics, quan eren molt joves, darrera de l'edifici escoltant música d'un gramòfon i el Victor ho veia des del seu pis. Es va presentar als joves tot simpàtic i els hi va baixar més discos perquè els poguessin fer tocar. No va passar res dolent, la visita no va tenir cap tipus de conseqüència. Potser els va espiar, ja que tots aquells joves no estaven afiliats a la Falange, o potser va comprendre que eren joves innocents.

Victor Horn sempre estava alerta de qualsevol petita cosa que pogués ser sospitosa. Molt testimonis afirmen que era un gran espia, una persona que sabia fer bé la feina que el Reich li havia encarregat, però que fins a dia d'avui no queda clara quina era aquesta feina.

Victor Horn (1894-1948)

Finalitzada la II guerra mundial (1939-1945) va destruir fotografies compromeses i escapà a Barcelona, però retornà a Reus on viurà els seus últims anys amb retrets de la població reusenca pels durs bombardeigs. Un càncer va acabar amb la seva vida el gener de 1948, sent enterrat al cementiri protestant de Reus.

Segons es té noticia, unes dones n'havien estat enamorades del Victor quan eren noies. Una d'elles, després de mort, de tant en tant, portava flors fresques a la seva tomba. Actualment, al cementiri de Reus hi ha un nínxol propietat d'una família on hi resta una placa amb la següent inscripció: *Hier ruht in frieden mein lieber mann Victor Horn (30-1-1892/9-1-1948).*

BIBLIOGRAFIA

- *Viure sota les bombes. Els bombardeigs a Reus (1937-1939). 2010. Salvador Palomar y Ezequiel Gort.*
- *Amb un altre objectiu: Victor Horn, un fotògraf alemany a la Guerra Civil. 2004.*
- *Homenatges, debats i records de muntanya. 2005. Ramón Amigó Anglès.*
- *Revista cultural "Letra Global". Victor Horn, un fotografo nazi. 10 d'octubre del 2018. Article de José María Rondón. https://cronicaglobal.elespanol.com/letra-global/cronicas/victor-horn-un-fotografo-nazi_172427_102.html*
- *Investigacions pròpies.*

Cristian Muñoz Gracia
febrer del 2020

Habitatge de Victor Horn i la seva dona al carrer Balmes número 32, Reus. L'altre fotografia es actual (any 2020)i està en procés d'expropiació i enderrocament per part de l'Ajuntament.

Molt gent recorda les dues banderes que tenia exposades al balcó, a més, també se'l recorda com un veí molt amable i respectuós amb la resta del veïnat.

La Mussara

Es clava als polsos la neu cristal·litzada
i el magnetisme de la roca es fon
amb l'enigma creixent d'alguna fada
que ens obria l'accés a un altre món.

Quatre lletres formaven la paraula
extreta de les urpes de la mort:
amor vivent en un país de faula,
glaçat auguri sorgit del desconhort.

Es clava als polsos la freda esgarrifança
filtrada per la boira quan avança
i, com ressò malèfic, porta el vent.

Mentre la nit encercla les estrelles
amb les perdudes veus d'històries velles
i clarobscurs que trenquen el lament

¿Darrere aquesta porta què s'amaga,
quin alt misteri acara l'aire encès?
Una incerta evasió dins de l'obaga
parla al silenci amb el cor suspès.

Aquesta porta està vetllant tothora
pel poble que respira abandonat,
dins de les pedres el record implora
les mirades perdudes que han passat.

L'alba esvaeix l'esglai de la natura
i el sol reneix amb la claror més pura
engolint la foscor que té la nit.

Mentre la terra domina l'esplanada
i igual que abans, se sent enamorada
d'aquest espai baixat de l'infinit.

En conveni
CASA FUNDADA
1914
VERMUTS
MIRÓ
REUS

La Mussara

Pels forats de la llum s'hi veu encara
l'empremta que les bruixes han deixat
i la queixa del vent, aguda i rara,
m'apropa a les hores del passat.

Passat present, estranya cojuntura,
llunyana percepció de dimensions,
íntim racó on l'univers s'atura
i explica la raó dels altres mons.

La meva veu no sap com inventar-te,
orfe del grau precís per somniar-te
entre ombres i llum, sempre present.

Jo només sé la vibració profunda
i aquest anhel de llibertat que inunda
el fons asserenat del pensament.

Maria Dolors Vallverdú

Foto: Hilari Sanahuja

Monolit a Pompeu Fabra,
Avda. Sant Jordi

lo nunci

centre d'AMICS de REUS